

35 Doden

roman

Sergio
Álvarez

'Vóór alles spreekt uit *35 Doden* op elke bladzijde een vertellust, die nooit puur naïef is; ze omzeilt handig alle magisch-realistische en fabulerende decorstukken van de vroegere Latijns-Amerikaanse boom.'

– Frankfurter Allgemeine Zeitung

Over het boek

Aan de hand van de avonturen van een loser – die vaak slecht aflopen – en de tientallen mensen die hij kent en onderweg ontmoet, vertelt *35 Doden* de geschiedenis van Colombia van de afgelopen veertig jaar.

35 Doden is een roman die barst van vitaliteit en tragedie, beide altijd aanwezig in de wrange geschiedenis van dit land. Een roman als een wervelwind: verdwaalde revolutionairen, filosoferende drugshandelaars, strak-zakelijke marionettenspelers en vriendelijke moordenaars – en te midden van dat alles een held, die altijd aan de verkeerde kant lijkt te staan.

De pers over de auteur/het boek

‘Lust als strategie van het overleven: de roman *35 Doden* van Sergio Álvarez is de epische kroniek van een halve eeuw burgeroorlog in Colombia (...). *35 Doden* is een antibildungsroman, de kroniek van een geschonden land.’ – *Frankfurter Allgemeine Zeitung*

‘De Colombiaanse literatuur moet de publicatie vieren van twee romans van formidabele literaire makelij: met zijn duizelingwekkende ritme zal *35 Doden* van Sergio Álvarez de lezer vanaf de eerste pagina gevangen houden. En met zijn ingehouden muziek zal Het geluid van vallende dingen, van Juan Gabriel Vásquez, de lezer verontrusten en verleiden.’ – *RevistaArcadia.com*

Over de auteur

Sergio Álvarez (Bogotá, 1965) woont in Barcelona. Hij werkte in de reclame, bij de televisie en in de filmwereld, voordat hij ging schrijven. Álvarez heeft vier jaar in bijna volkomen eenzaamheid in de bossen geleefd. Voor dit boek heeft hij jaren door zijn vaderland gereisd om onderzoek te doen. *35 Doden* wordt in vele talen vertaald.

Wilt u op de hoogte worden gehouden van de romans en literaire thrillers van uitgeverij Signatuur? Meldt u zich dan aan voor de literaire nieuwsbrief via onze website www.uitgeverijsignatuur.nl

Colofon

© Sergio Álvarez, 2011

c/o Guillermo Schavelzon & Asoc., Agencia Literaria

www.schavelzon.com

Oorspronkelijke titel: 35muertos

Vertaald uit het Spaans door Brigitte Coopmans

© 2012 uitgeverij Signatuur, Utrecht en Brigitte Coopmans

Alle rechten voorbehouden.

Omslagontwerp: Wil Immink Design

Omslagfoto: Santiago Harker

Typografie: Pre Press Media Groep, Zeist

ISBN gebonden boek 978 90 5672 373 6

ISBN e-book 978 90 449 6388 5

NUR 302

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Alle gebeurtenissen in dit boek zijn aan de verbeelding ontsproten; elke gelijkenis met bestaande personen of feiten is puur, maar dan ook puur toevallig.

Sergio Álvarez

35 Doden

Vertaald door Brigitte Coopmans

SIGNATUUR

2012

Voor ons allen

*Óf hij verlaat mij, óf ik verla hem,
het moet maar eens afgelopen zijn ...*

– EMILIANO ZULETA, LA GOTA FRÍA

*Die dode neem ik niet voor mijn rekening,
laat dat de vent maar doen die hem koud heeft gemaakt ...*

– GRACIELA ARANGO DE TOBÓN, DON GOYO

Botones pleegde zijn laatste misdaad negen maanden na zijn dood. In de periode dat hij leefde en vrij rondliep in Colombia, had hij driehonderdvierentwintig argeloze lieden vermoord, die het lef of de pech hadden zijn pad te kruisen en met de wrok, de ambities of de wapens van de bandiet te maken te krijgen. Zoals een fatsoenlijk moordenaar betaamt, moordde Botones gewoon verder terwijl hij wegrotte in zijn graf. Hij hoefde er geen kogel meer aan te spenderen, hij hoefde niemand meer neer te steken, zijn polsen niet meer te belasten om zijn slachtoffer te wurgen; aan mijn bescheiden bijdrage had hij voldoende. Nog niet eens geboren en toen al een sukkel, was ik het die het vlees van mijn barende moeder openreet en een bloeding veroorzaakte waarmee een nieuwe dode werd toegevoegd aan de lange lijst misdaden van deze ex-korporaal van de landmacht.

De bandiet had na een stevige vrijpartij met Cándida zijn orgasme in een middagdutje laten overgaan, was met een nostalgisch gevoel ontwaakt en verlangde naar de muziek van Javier Solís. Hij wilde net de naald op het vinyl laten zakken, toen zijn moordenaarsinstinct een gevaarlijke stilte om hem heen signaleerde. Cándida! schreeuwde Botones, en toen hij merkte dat ze verdwenen was, herinnerde hij zich weer hoe toegewijd ze de liefde met hem had bedreven en werd hij nog veel ongeruster. Hij liep naar het raam, tuurde over de straat en kreeg, ondanks de stilte en de verlaten aanblik, een helm in het oog van een van de duizenden soldaten die het leger had ingezet om hem te omsingelen. Valse teef! siste Botones, en hij schoot zijn broek aan en

inspecteerde in allerijl het huis. Toen hij bij de achterplaats aankwam, nam zijn instinct hem opnieuw in bescherming en stak hij, in plaats van naar buiten te lopen, alleen zijn hoed om de deur. Hij kon de kogel, die dwars door het vilt vloog, nagenoeg tegen de terrastegels zien afketsen. Er was geen mogelijkheid om te ontsnappen. Botones liep weer naar binnen, bracht Víctor en Emma, het echtpaar bij wie hij inwoonde, van de omsingeling op de hoogte, adviseerde hun de kinderen te verstoppen en droeg hun op meteen open te doen en zich normaal te gedragen als er iemand zou aankloppen. En als ze naar mij vragen, zeg dan maar dat je me niet kent, dat je me nog nooit hebt gezien, voegde hij eraan toe met die kille glimlach waarvan zijn bevelen doorgaans vergezeld gingen. De bandiet liep terug naar zijn kamer, pakte zijn machinegeweer, ging gehurkt in een hoek zitten en probeerde zijn gekuch, dat hem ook al hinderlijk achtervolgde, te onderdrukken. Hij was al eerder uit soortgelijke hinderlagen ontsnapt en bedacht dat hij, als hij de eerste aanval zou kunnen afweren, het wel tot de avond kon uitzingen en van de duisternis gebruik kon maken om te vluchten.

Het was juni 1965 en Bogotá was van een onder kou en motregen gebukt gaand gehuchtje uitgegroeid tot een bruisende, kleurrijke stad, dankzij de duizenden mensen die er, door de laatste geweldsgolf van huis en haard verdreven, hun heil zochten. Er was geen industrie, er waren geen winkels, geen auto's, de krottenwijken hadden de hoogvlakte nog niet opgeslokt en de stad dijde uit in de beschutting van berghellingen waarop de zon met net zulke groentinten speelde als die van de legeruniformen.

Alirio Beltrán, geef je over en je leven zal gespaard worden, verkondigde de door een megafoon versterkte stem van een militair op straat. Botones reageerde niet, hij wist dat het leger hem al ter dood had veroordeeld en met dit aanbod slechts wilde benadrukken dat hij hun deze keer niet zou ontglippen, dat ze zich eindelijk van hem zouden ontdoen. We moeten naar binnen, die boef geeft zich niet over, zei Arellana, de kolonel die de bestorming leidde. Rogelio en El Indio, de twee geheim agenten die Cándida hadden omgekocht, knikten, staken gevolgd door een luitenant en twee soldaten de straat over en klopten aan bij het

huis waarin Botones zich had verschanst. En die dichte kamer daar? vroeg Rogelio aan het echtpaar, nadat hij de rest van het huis zonder resultaat had doorzocht. De huurder is op vakantie en heeft hem op slot gedaan. Rogelio keek de vrouw diep in de ogen. Eruit met die deur, beval El Indio. Met beukende geweerkolven werd het slot geforceerd, en de agenten en militairen stonden voor een donkere, stinkende kamer, die heel goed de poort tot de hel had kunnen zijn. Geef dekking, zei El Indio, en hij zette een stap over de drempel van de hel. Wacht! schreeuwde Rogelio, maar El Indio hoorde hem al niet meer; stank en duisternis werden verscheurd door de steekvlammen en het stotterende geratel uit Botones' machinegeweer. Toen ze El Indio in elkaar zagen zakken, zochten Rogelio, de luitenant en de soldaten dekking en begonnen terug te schieten. Ze raakten door hun munitie heen nog voordat ze de kamer hadden kunnen binnenvallen en konden niet anders dan om een wapenstilstand vragen. Prima! Een kleine adempauze kunnen we allemaal wel gebruiken, kuchte Botones. Rogelio en de militairen sleepten het lijk van El Indio naar buiten en Alirio Beltrán benutte die tijd om deuren en ramen te barricaderen met kasten, tafels en matrassen. Vanaf dat moment werd iedere soldaat die probeerde het huis binnen te komen, met een trefzeker schot verdreven, soms naar zijn schuilplaats en soms in de armen van de dood. Vijfentwintig uur lang, driehonderddertig minuten, bijna een minuut voor elke misdaad die hij op zijn geweten had, hield Botones stand tegen het beleg van soldaten die niet alleen doodsbang voor hem waren, maar ook een diepere bewondering voor hem koesterden dan voor hun eigen kolonel, die te boek stond als een verrader en liberalenhater. Terwijl het vuurgevecht in intensiteit toenam en afnam, slokte de nacht de schemering op en kwam Nidia Lozano thuis, waar ze haar aanstaande schoonmoeder opbelde om te vragen of Rubén, de soldaat die haar twee avonden daarvoor ten huwelijk had gevraagd, bij de militaire operatie betrokken was. Natuurlijk, dat kan niet missen, die zoon van mij heeft altijd pech, antwoordde de vrouw. Nidia dronk een kop koffie en sloot zich op in haar kamer om tot de Maagd van Chiquinquirá te bidden, opdat ze niet zou toelaten dat Rubén door de kogels van

Botones zou worden gedood. Maar te midden van de fluitende kogels, het bulderende geschut en de ronkende motoren van het militaire vliegtuig en de tanks die op Botones jaagden, was het voor de Maagd onmogelijk Nidia's verzoeken te horen, en tegen de tijd dat Nidia klaar was met bidden, was Rubén al dood. Botones' schot had Rubén's neus, mond en voorhoofd verbrijzeld, maar veel groter was het gat dat het in Nidia's hart had geslagen. Twee jaar lang had het arme kind de handen van de soldaat van zich af gehouden en hem haar bewijs van liefde geweigerd, ook al voelde ze, elke keer als hij haar aanraakte, het leven tussen haar benen wegvloeien.

Kort na middernacht hield Nidia op met bidden, liep de straten door die naar het strijdtoneel voerden, wurmde zich langs de soldaten die de dode lichamen bewaakten en stelde vast dat zich tussen de op het trottoir neergelegde lijken het lichaam van Rubén bevond. Ze streelde zijn gezicht en probeerde te huilen, maar de tranen brachten geen opluchting en ze was ook eerder kwaad dan verdrietig. Zijn koude lijf en zijn met bloed besmeurde kleren maakten haar duidelijk dat ze de meest onnozele maagd op aarde was; nog onnozeler, nuttelozer en dover dan de Maagd van Chiquinquirá. Toen het kouder werd kwam uiteindelijk ook het verdriet. Nidia keek naar de enige ster aan de hemel en besloot dat ze geen nacht meer alleen zou zijn, dat ze niet nóg een slachtoffer van deze strijd zou worden. Ze dekte het lichaam van Rubén toe, liep via de Calle Veintisiete naar de Avenida Caracas en zocht de deur van de groothandel in bouwmaterialen waar ze elke zaterdagochtend de boekhouding deed. Wie is daar? vroeg Fabio Coral, de eigenaar. Nidia's stem stonk. Fabio wilde zich al omdraaien om zijn geweer te pakken, toen Nidia flauwviel. Zodra haar lichaam tegen de grond klapte en er een stukje van haar rok onder de deur uitkwam, verdween zijn angst. Hij deed open. De veertiger, die er al jaren van droomde om met Nidia te trouwen, kon haar eindelijk over de drempel naar binnen dragen en in bed leggen, maar toen ze maar niet bij kennis kwam, moest hij wel ophouden met naar haar benen te kijken en een glas water gaan halen. Het duurde even voordat hij een glas had afgewassen, en toen hij terugkwam in de kamer, zat ze

rechttop in bed en keek naar de posters van naakte vrouwen waarmee de wanden vol hingen. Misschien was dit niet de aangewezen plek om haar eerste nacht als weduwe door te brengen, maar waar kon ze anders heen? Ze wilde niet alleen zijn, ze wilde warmte voelen en kunnen huilen op een plek waar ze gehoord werd en vooral niet werd uitgelachen. En wie kon ze dan beter om zich heen hebben dan Fabio Coral, de man die haar al maanden probeerde mee uit te vragen, die haar voor een paar uur werk bijna net zoveel betaalde als het restaurant waar ze veertien uur per dag achter de kassa zat voor een week, die haar afgelopen zondag zelfs een halve maand vooruit had betaald om Rubéns verjaardag te kunnen vieren? Nidia vertelde hem het hele verhaal, huilde, jammerde, liet zich vervolgens gewillig op bed neerleggen en vroeg Fabio haar in zijn armen te nemen. Toen zijn handen haar borsten begonnen te strelen, perste ze haar lippen op elkaar en liet het vocht waar ze al die jaren zo bang voor was geweest vrijelijk stromen. Fabio ontkleedde haar, ontkleedde vervolgens zichzelf, en binnen een paar seconden kende Nidia het lichaam van Coral al beter dan dat van Rubén. Terwijl Fabio probeerde haar te zoenen, dacht Nidia terug aan de erotische spelletjes die Rubén altijd beschreef en concludeerde dat Fabio vast nooit met Rubén had gesproken, want hij was onhandig en ruw. Niet zo hard! protesteerde ze. Sorry, zei Fabio, van zijn stuk gebracht. Nidia wist dat als het er nu niet van kwam, het nooit zou gebeuren. Ze sloot haar ogen, ging op haar rug liggen en spreidde haar benen. Fabio ging op haar liggen. Nidia liet hem de bewegingen maken waartoe hij in staat was, en toen ze hem voelde verslappen, klampte ze zich aan hem vast en begon te huilen. Ik wil met je samenwonen, zei Fabio zodra hij op adem was gekomen. In dit hok hier is geen plaats voor een vrouw, alleen voor die vunzige posters, antwoordde Nidia. We kunnen er wel een vertrek aanbouwen, materiaal genoeg, glimlachte Fabio. Nidia wilde alsnog weigeren, maar een leeg gevoel in haar maag zei haar dat ze zwanger was, dus ze besloot haar mond te houden.

Mijn moeder ging naar Rubéns begrafenis, troostte Rubéns moeder, liet zich gelaten door de militairen condoleren, wierp de

onderscheiding die Arellana over de kist had gelegd in de prullenbak en stopte na de novene voor de overledene haar spullen in een doos en begaf zich van de kamer waar ze woonde op weg naar de handel in bouwmaterialen El Porvenir, De Toekomst. Op weg ernaartoe struikelde ze over de bloemen, schapulieren en offerandes die mensen uit het hele land hadden neergelegd bij het aan puin geschoten huis waarin Botones was omgekomen. Het liefst had ze alles kort en klein getrapt, maar ze sloeg haar blik op, probeerde te vergeven en vervolgde haar weg. De vrijpartijen die volgden op het gestuntel van die eerste nacht en de gesprekken waarin ze elkaar hun levens vertelden, deden een intieme band ontstaan tussen mijn ouders, die in de loop der weken op liefde begon te lijken. Een liefde die Nidia probleemloos door haar zwangerschap heen hielp, die werd ingezegend door de wijkpastoor en die ook de klanten van de bouwmarkt gelukkig maakte, omdat mijn vader er uiting aan gaf door op krediet te verkopen en flinke kortingen te geven. Volgens de mensen behoorden die kortingen tot de vele wonderen die de geest van Botones door heel Colombia verrichtte. Mijn ouweheer geloofde ook in wonderen en elke avond voor het slapengaan bedankte hij de bandiet voor het doden van Rubén Mejía Rincón. Hij sliep in innige omhelzing met mijn moeder, stond vroeg op, maakte koffie, zette de radio aan voor het nieuws, deed de winkel open en sprenkelde wat van het gelukswater dat hij bij een waarzegster had gekocht, over de toonbank. Hij ging fluitend de dag door, liet een nieuwe slaapkamer aanbouwen en glipte er op een zaterdag even tussenuit om in Almacenes de la Once kleren te gaan kopen, zodat hij er een beetje toonbaar zou uitzien voor mijn moeder en haar visite. Op een avond, toen we bij de afgrond zaten waar hij later in zou springen om een eind aan zijn leven te maken, vertelde mijn vader me in tranen dat hij moest huilen van geluk als hij haar zag slapen.

Mijn moeder dronk de koffie die mijn vader haar bracht, bleef nog even in bed liggen, maakte het ontbijt klaar en hield de rest van de dag, met haar dikke buik door El Porvenir paraderend, de winkelvoorraad bij. Tussen de middag kookte ze en 's middags ging ze in de slaapkamer kleertjes voor mij zitten breien. Het

waren gelukkige tijden, althans, dat dacht mijn vader, die net als ik nooit heeft geleerd dat gevoelens niet bijdraaien en evenmin herbruikbaar zijn; met het dooreenwerken van de wollen draden probeerde mijn moeder tevens haar eigen leven en gevoelens met het leven en de gevoelens van mijn vader te verweven. Op de dag dat haar vliezen braken, dachten ze allebei dat dit de laatste hobbel zou zijn voordat de lange rechte weg van hun levensgeluk kon beginnen. Ze stopten pyjama's, ochtendjassen en luiers in een tas en reden nerveus in de bestelwagen van het bedrijf via de Avenida Caracas naar Plaza de los Mártires, waarna ze de Calle Once insloegen en voor de ingang van het San José-ziekenhuis stopten. Die kleine heeft er zin in, zei de dokter, en mijn vader glimlachte trots. Mijn moeder ging op het ziekenhuisbed liggen en mijn vader wachtte het goede nieuws af zonder te kunnen bedenken dat er, op het moment dat ik mijn kopje naar buiten stak en de aardbol zag waarover ik altijd verloren zou ronddolen, in mijn moeders binnenste een bloeding ontstond. Aanvankelijk leek het een normaal symptoom, maar ze ging steeds heviger bloeden, en noch de intense blijdschap die mijn moeder voelde toen ze mij in haar armen hield, noch de specialisten die mijn vader er in allerijl bij haalde toen de artsen van het San José niet bij machte bleken het bloeden te stoppen, konden mijn moeder helpen. Ze is in Gods handen, zei de laatste gynaecoloog die haar onderzocht. Mijn vader verkocht hem een dreun, maakte hem uit voor zakenvuller en zei dat hij hem niet betaalde om alleen maar te komen vertellen wat een pastoor hem ook kon vertellen. De scène bracht geen verandering in de diagnose van de gynaecoloog, maar zorgde er wel voor dat mijn moeder bijkwam. Leg je er nou maar bij neer, Fabio. Dat ben ik niet van plan, antwoordde mijn vader. Mijn moeder sloot haar ogen weer. Mijn vader bleef naar haar kijken. Hij zag dezelfde uitdrukking op haar gezicht als de nacht waarop ze bij El Porvenir had aangeklopt en hij dacht aan Botones. Botones had, volgens plan, tot het invallen van de avond standgehouden. Ten einde raad had Arellana de hulp ingeroepen van Castillo, een majoor aan wie hij een hekel had, maar die net een cursus over gifgas had gevolgd in de Verenigde Staten. Castillo stelde zijn apparatuur op en rookte het huis vanwaaruit

Botones weerstand bood uit. Het gas verblindde en bedwelmdde Alirio Beltrán niet alleen, maar sloeg tevens op zijn toch al kortademige longen. Aan één hand gewond en verstikt door de gassen probeerde Botones de schijnwerpers die het leger had opgesteld om te voorkomen dat hij in het donker zou ontkomen, aan diggelen te schieten. Voor het eerst in zijn leven miste hij doel, en de straat bleef verlicht, gereed als decor voor zijn sterfscène. Botones herlaadde zijn mitrailleur, sprong door het gat dat het artilleriegeschut in de gevel had geslagen en rende, zigzaggend om de kogels te ontwijken, met grote passen weg. De aanwezige toeschouwers en de radioreporters die live verslag deden van de veldslag, hadden de eer de meest gevreesde moordenaar van Colombia als een bange, schichtige gazelle te zien vluchten. Het was voorbij met het geluk van Botones, maar in een kortstondig moment van hervonden trefzekerheid doodde hij nog een soldaat die onder een voor het huis geparkeerde auto verschanst lag. Voor zijn eigen dekking kon hij de wagen niet meer bereiken, laat staan dat hij nog over het lemen muurtje kon springen naar het braakland waarover hij had willen vluchten, want een vuursalvo hield hem staande. Soldaten, onderofficieren, officieren, Arellana en zelfs majoor Castillo, allemaal schoten ze op Botones, maar slechts één kogel trof zijn lichaam. Het lood boorde zich precies in zijn achterhoofd en hij viel languit op de grond. Misschien was het wel de enige oplossing, ze konden hem natuurlijk niet laten ontsnappen, concludeerde mijn vader na deze herinneringen. Hij werd filosofisch en bedacht dat ook mijn moeder vanavond probeerde te vluchten en dat het lot haar evenmin aan de dood liet ontkomen. Maar mijn vader had beter niet aan vluchten kunnen denken en zeker niet aan Botones, want alsof ze zijn gedachten gehoord hadden, schaarden de geesten van de vele doden die Colombia bevolken, zich rond de ziekenhuiskamer in het San José-ziekenhuis. Het is eeuwig zonde om te moeten sterven terwijl je zo gelukkig bent, zei mijn moeder. Je gaat niet dood, antwoordde mijn vader. Laten we eerlijk zijn, Fabio, we weten allebei dat er niks aan te doen is, ik hoor Rubén zelfs al roepen, ik denk dat hij nog van me houdt en wacht tot ik naast hem in zijn graf kom liggen. Hij zal zich wel heel, heel erg eenzaam voelen.

*Ik ben de dood, ik ben de dood,
de dood dat ben ik,
ik ben de dood ...*

– ELIGIO FARRAIT, YO SOY LA MUERTE

Hoe komt het toch dat je zo van slag bent?
Het is gewoon superheftig.
Wat is heftig?
Om al die lijken te zien, die gewonden ...
Tjonge ...
En de mensen die het overleefd hadden stonden te janken van de schrik.
Zeg maar niets meer, ik krijg er kippenvel van.
Ik moet praten, als ik niet praat ontplof ik.
Als je met die bom nog niet bent ontploft, dan nu ook niet meer.
Dat zijn geen dingen om grapjes over te maken.
Wat moet ik dan, huilen?
Dat ook weer niet, maar heb een klein beetje respect.
Oké, sorry ...
Ik moet huilen.
Huil maar, dan ben je tenminste even stil.
Ga je nou weer grappig doen?
Tjonge, jij kunt echt niks hebben, ik kan maar beter gaan.
Nee, nee, laat me nou niet alleen.
Ben je bang?
Nee, maar ik wil niet alleen zijn.
Goed, ik blijf, maar laat me dan uitpraten.
Oké, maar hou je grapjes voor je.
En haal jij die dramatische uitdrukking van je gezicht ...

Ik zei toch al, dat kan ik niet.
Probeer het dan, ik vind het naar om je zo te zien hui-
len.
Het was gewoon verschrikkelijk om overal stukken
mens te zien liggen.
Ontspan, neem een slokje bier.
Dat krijg ik niet naar binnen.
Gewoon je mond opendoen.
Dank je, het is alsof mijn ziel in mijn lijf terugkeert.
Dat hoop ik dan maar, je zult hem nodig hebben.
Je hebt gelijk, vriend, ik heb een ziel nodig.
Ja, doe maar rustig aan ...
Er lag een kind, ik liep ernaartoe en het kreunde nog.
Hier, neem nog een slokje ...
Dank je, vriend, je bent een engel.
Het is nog waar ook. Nu ik weet wat die lieden aanrich-
ten, ben ik inderdaad een engel ...

*Het probleem is dat de band dronken is,
de band is dronken, de band is dronken ...*

– JUAN CARLOS BASES, *LA BANDA ESTÁ BORRACHA*

Mijn vader zei altijd dat een dode op zijn tijd het leven nieuw elan geeft. De dood van mijn moeder maakte echter niet alleen een eind aan zijn ambities als filosoof van de koude grond, maar ontnam hem tevens alle kracht om verder te leven. Hij liep het ziekenhuis uit, ging naar de bank, nam geld op, stapte in zijn pick-up en reed, met mij naast zich, naar de kerk van Olaya. U moet me helpen met het regelen van de uitvaart, zelf kan ik het niet, zei hij tegen pastoor Serna, zijn tranen bedwingend. Hij reed weg bij de kerk, kwam aan bij het huis van Esneda, een buurvrouw die altijd verliefd op hem was geweest, stopte ook haar een paar bankbiljetten toe en liet mij, zonder naar me te kijken, in haar armen achter. Vervolgens borg hij het resterende geld weg, stapte weer in zijn pick-up en reed naar La Góndola, een obscuur kroegje op de hoek van de Carrera Décima en de Calle Cuarta. Mijn moeder werd begraven door pastoor Serna, haar enige zus Cristinita, een handjevol buurtbewoners en een paar nieuwsgierigen. Het was een trieste bedoening; Esneda had erop aangedrongen dat ik meeging, maar ik huilde aan één stuk door, de regen viel met bakken uit de lucht en mijn vader kwam, hoewel de pastoor iemand gestuurd had om hem te halen en nog een paar uur op hem wachtte, niet opdagen.

Meer dan een week lang zat mijn pa in La Góndola te zuipen. Hij spoelde zijn tranen weg met bier en liet de tijd verglijden, terwijl hij de jukebox keer op keer *Nuestro Juramento* van Julio Jaramillo liet spelen. ‘Als jij als eerste sterft, beloof ik dat ik het verhaal van onze liefde zal schrijven, met een ziel vol gevoel, zal

ik het schrijven met bloed, met inkt van bloed, recht uit mijn hart,' zong hij tot hij aan zijn tafel in slaap viel. Toen zijn geld opraaakte, probeerde hij met zijn horloge te betalen, maar La Avispa, de vrouw die de bar kortgeleden had overgenomen en niet van beleningen hield, weigerde het aan te nemen. Het wordt tijd dat je je eens vermant en naar huis teruggaat, zei ze. Mijn vader smeekte, jankte, speelde de hulpeloosheid zelve en probeerde, toen zielig doen niets uithaalde, met schreeuwen en agressief gedrag zijn drank te krijgen. La Avispa slaakte een brul en achter een gordijn vandaan doken twee kerels met ontbloot bovenlijf op, die mijn ouweheer in een mum van tijd La Góndola uitwerkten. Hij slikte zijn bloed en zijn trots in en stapte in zijn pick-up, maar hij kon niet starten omdat hij bij de vechtpartij zijn sleutels had verloren. Uit het veld geslagen ging hij te voet verder en besloot onderweg in een opwelling van spijt het graf van mijn moeder te bezoeken. Het was diep in de nacht en hij moest over het hek van de begraafplaats klimmen. Hij liep langs de praalgraven van de groten des vaderlands, wandelde over het ringpad dat naar de gangen met anonieme grafnissen leidt en zocht verder tot hij de steen met de naam van Nidia Lozano Suárez vond. Hij ging ervoor staan en las keer op keer de in het marmer gebeitelde woorden op, terwijl hij zijn vingers eroverheen liet glijden alsof hij blind was en mijn moeders naam in braille geschreven stond. Even later viel hij, door tranen en eenzaamheid overmand, in slaap. Esneda, die een deel van het geld dat papa haar had gegeven, uitgaf aan verse bloemen voor mijn moeders graf, trof hem daar de volgende dag slapend en halfnaakt aan, omdat een rouwende die eerder was langsgesproken had besloten mijn vaders roes aan te grijpen om zichzelf een lakens pak en een paar nieuwe schoenen te bezorgen.

Een lekker kopje runderbouillon heelt alle pijn, zei Esneda tegen mijn vader toen hij thuis wakker werd, en ze bracht hem het eten dat ze voor hem had klaargemaakt. Mijn pa at gehoorzaam zijn soep op, en ondertussen haalde Esneda mij op en legde me in de wieg die mijn vader speciaal voor mijn komst had aangeschaft. Tegen het vallen van de avond, toen mijn gehuil hem tot wanhoop dreef, stond mijn vader op, wikkelde me in een deken

en bracht me terug naar Esneda. Ik kan er niet tegen, zei hij schuld bewust, en hij ging weg en dook meteen de eerste de beste kroeg in. En zo ging het verder; hij nam zijn eerste borrel zodra hij wakker was, bewaarde de fles onder de toonbank om er de hele dag uit te kunnen drinken, sloot 's avonds El Porvenir af en ging dan met zijn vrienden naar het café; als hij daar naar buiten werd geveegd, ging hij naar huis, haalde nog een fles drank uit de voorraadkast in de keuken en sloot zich op in het vertrek dat hij voor mijn moeder had laten aanbouwen om naar Julio Jaramillo te luisteren en nog meer te drinken. De alcohol was een aanslag op zijn goede zakeninstinct en verteerde al het geld op dat hij in de jaren dat hij in Bogotá woonde bij elkaar had gespaard. Als hij nog twee maanden had doorgezopen, had hij al zijn geld verbrast, maar het leven is grillig en wenste dat mijn vaders ondergang zich op wrede wijze zou voltrekken.

Op een nacht kwam hij thuis en zag toen hij de voorraadkast opendeed dat hij vergeten was drank te kopen. Straalbezopen haalde hij zijn pick-up uit de garage, reed de Avenida Caracas op en sloeg de Calle Veintidós in, waar hij tot zijn teleurstelling vaststelde dat La Sultana, de enige kiosk die zo laat meestal nog open was, zijn deuren al gesloten had. Koppig als altijd trapte mijn vader het gaspedaal in en reed door naar de bar van La Avispa. Zo ver kwam hij echter niet; in de Calle Primera negeerde hij een rood stoplicht en knalde met zijn pick-up frontaal op een taxi die een paar bij een straatgevecht in de wijk Santander gewond geraakte mannen naar het La Hortúa-ziekenhuis vervoerde. De auto's zaten als trekharmonica's in elkaar en mijn vader raakte buiten bewustzijn en kwam pas bij kennis toen hij uit zijn cel werd gehaald om naar de districtsgevangenis te worden overgebracht. Vanuit het gevangenisziekenhuis belde mijn vader Esneda op, en de arme vrouw bracht twee volle ochtenden in een belwinkel in de wijk Restrepo door om in Barbacoas, een afgelegen dorpje in het departement Nariño, een man genaamd Martín Navarro op te sporen. Navarro hoorde haar rustig aan, maakte een paar grapjes over het slechte karakter van mijn vader, vertelde haar dat ze elkaar in een goudmijn hadden leren kennen en zei dat hij naar Bogotá zou komen om de zaak op zich

te nemen. Barbacoas lag een heel eind weg en had geen directe verbinding met het midden van het land, zodat het twee weken duurde eer Navarro arriveerde. Direct na aankomst zette hij zijn koffer en zijn gitaar in een gang van het magazijn en begaf zich naar de districtsgevangenis. Van de gevangenis ging hij meteen door naar de rechtbank, waar hij, na wat geginnegap met de griffier om de malle fratsen van mijn vader, een afspraak versierd kreeg met de rechter die de zaak behandelde. De rechter, al net zo'n gemoedelijke kerel als Navarro, liet zich graag op een paar borrels trakteren en beloofde Martín dat hij mijn vader zou vrijlaten, mits hij de eigenaar van de taxi schadeloos zou stellen en de twee gewonden, die hij nog eens extra had verwond, zover kreeg hun aangifte wegens persoonlijk letsel in te trekken. Martín volgde het advies van de rechter op, herhaalde het borrelritueel met de familie van de slachtoffers en bood hun, op de klanken van een paar bolero's die hij met weemoed vertolkte, ter compensatie het resterende spaargeld van mijn vader aan.

Waarom zorgen we niet samen voor hem? vroeg Esneda, toen mijn vader uit de gevangenis kwam en me bij haar ophaalde. Dat is op zich geen slecht idee, maar laat hem dan eerst een paar dagen bij mij, ik wil graag mijn leven weer oppakken, antwoordde mijn pa. Esneda hielp met het schoonvegen en opruimen van mijn kamer en mijn vader deed zijn best mij te wassen, een schone luier om te doen en de fles te geven, en vooral te accepteren dat mijn moeder dood was en voor hem noch mij zou kunnen zorgen. Een paar weken lang ging het goed; mijn ouweheer werkte hard en probeerde er voor me te zijn. Martín trad op als oom en Esneda stond klaar voor allerlei kleine dingen die de twee mannen eenvoudigweg over het hoofd zagen. Maar de rust was wederom van korte duur. Op een ochtend ging de telefoon. Mijn vader haastte zich om op te nemen en kreeg de stem van Jorge Aguirre aan de lijn, de bedrijfsleider van een groothandel die El Porvenir zand en cement leverde. Ik heb de opdracht niet meer aan u te leveren, zei Aguirre. U weet dat ik best kan betalen als u me een paar weken de tijd geeft, zei mijn pa. Dat gaat niet, zei Aguirre onvermurwbaar, waarop mijn vader hem voor verrader uitmaakte en hem fijntjes herinnerde aan de talloze keren

dat hij hem vooruit had betaald om de groothandel financieel uit de brand te helpen. Een week later kwam de brief van de deurwaarder. Mijn arme vader begon aan een lange tocht, aanvankelijk van de ene rechtbank naar de andere om tijd te rekken, en later van de ene vriend naar de andere om een lening los te peuteren – maar wie wilde er nou geld lenen aan een zuiplap die net uit de gevangenis kwam? Na het bekend worden van de beslaglegging wilden de overige leveranciers hem ook geen materialen meer leveren, wat het einde betekende voor El Porvenir. Martín probeerde te helpen, maar hij kende niemand in Bogotá en had zelf evenmin geld, en tot overmaat van ramp begon mijn vader hem ook nog slecht te behandelen. Niks van wat mijn oom voorstelde was goed en hij vond het bovendien onkies dat Martín op zijn gitaar zat te tokkelen en liedjes zong, terwijl hij in de rats zat over de aanstaande ontruiming. Op de dag dat de politie hem zijn huis uit kwam zetten, was Martín de deur uit om tickets te kopen voor de terugreis naar Barbacoas en waren alleen mijn vader en ik in El Porvenir aanwezig. Mijn pa kuste de foto van mijn moeder die hij in zijn portemonnee had zitten, bracht zijn jachtgeweer in gereedheid en besloot hetzelfde te doen als Botones had gedaan. Hij barricadeerde de ingang van het magazijn met de zakken cement die hij nog bij Jorge Aguirre moest afbetalen, en toen de politie de hoek omkwam, loste hij een schot in de lucht en eiste dat ze teruggingen naar waar ze vandaan kwamen. Jullie krijgen me hier niet levend weg! dreigde hij. Help me eens met die mafkees, zei de inspecteur die de ontruiming leidde, toen hij Martín aan zag komen. Martín liep naar de ingang van het magazijn. Waar ben je mee bezig, beste vriend? zei hij. Ik verdedig mijn bezit, antwoordde mijn vader. Dit is niet de juiste manier, ging Martín verder. Ik zie geen andere, reageerde mijn vader. Geef me dat wapen, anders krijgen we problemen. Nee, zei mijn vader, en hij richtte op mijn oom. Ga je mij doodschieten? vroeg Martín. Als het moet wel, ja. Je hebt ze niet meer allemaal op een rijtje! riep Martín uit. Als je me niet komt helpen, ga dan maar liever, dreigde mijn vader. Laat me dan in elk geval even mijn spullen pakken, antwoordde Martín. Kom maar binnen dan, maar hou je geouwehoer voor je, stemde mijn pa in. Navarro

klauterde over de cementzakken en liep langs mijn vader. In plaats van zijn koffer te pakken, probeerde hij te bedenken hoe hij het probleem kon oplossen, en al piekerend en peinzend schoot hem de fles brandewijn te binnen die hij in zijn bagage verstopt had zitten. Hij pakte de fles, liep naar mijn kamer, nam me op de arm en ging naar mijn vader. Hij legde me tussen hen in en haalde de fles drank tevoorschijn. Mijn vaders ogen fonkelde. Lust je een borrel? Nee, antwoordde mijn vader. Eentje maar, om te ontspannen. Nee, het enige wat ik wil, is dat mijn spullen niet gestolen worden, dat er respect is voor mijn werk. Een afscheidsborrel, vriend, het is oorlog en misschien is dit wel de laatste keer dat we elkaar zien, zei Martín. Mijn vader glimlachte bedroefd, liet zijn geweer los en pakte de fles aan. Het was de eerste keer dat hij dronk sinds hij uit de gevangenis was, en de slok drank bracht hem inderdaad ontspanning. Ik ga hier hoe dan ook niet weg, zei hij. Rustig maar, we nemen alleen afscheid, zei Martín. Mijn pa nam een tweede slok en herhaalde dat hij zich niet weg liet halen, hij nam een derde en begon te twijfelen aan de doelmatigheid van zijn handelen. Bij de zesde slok begon hij te huilen, over de binnenplaats te ijsberen en te praten over wat er allemaal wel en niet rechtvaardig was op deze wereld. Daarna vertelde hij over zijn wilde stapavonden met Aguirre en aan het eind begon hij over mijn moeder. Navarro liet hem zijn hart uitstorten, schonk een zevende borrel in en zei: laten we naar mijn dorp gaan, deze stad is niet alleen veel te koud, hij brengt je ook ongeluk; de warmte van Barbacoas zal je hart van alle narigheid bevrijden, je zult zien. Mijn pa bleef huilen. Denk eens aan die kleine, vriend, dat ventje kan er helemaal niks aan doen. Mijn pa keek naar mij. Wat denk je ervan? vroeg Martín. Mijn vader knikte. Je hebt gelijk, dit slaat helemaal nergens op. Ga het zelf maar aan de inspecteur vertellen, zei Martín. Mijn pa nam nog een slok, droogde zijn tranen, sprong over zijn verdedigingswal van cementzakken, liep naar de plek waar de politieagenten stonden te wachten en vroeg de inspecteur twee dagen om te verhuizen en het perceel zonder tegenwerking op te leveren. Afsproken, antwoordde de agent, ondanks de bezwaren van Aguirre, die eveneens aanwezig was. Mijn vader liep op zijn

voormalige vriend af. Hier heb je mijn levenswerk, ik hoop dat het jou op dezelfde manier de vernieling in helpt als jij met mij hebt gedaan, zei hij, en hij spuugde hem in zijn gezicht. Aguirre vertrok geen spier. Mijn pa drukte de inspecteur de hand, liep terug naar zijn magazijn, nam me op schoot en sloeg, vergezeld van Martín Navarro en diens bolero's, het laatste restje drank in de fles achterover.

*Kom bij mij niet aan met ellende en verdriet
ik wil gewoon mijn leven leven, vrolijk, blij, tevree ...*

– GILBERTO MÉNDEZ, A LA MEMORIA DEL MUERTO

Heel simpel, vriend. Je pakt zo'n dode, zet een machete tegen zijn strot en maakt een mooie rechte snee, zonder naar boven of beneden uit te schieten. Daarna ga je heel voorzichtig dieper, maar niet zo diep dat je de tong doorsnijdt, want dan is al het werk voor niks geweest. Vervolgens ga je met je hand in dat gat in de hals en haalt de tong erdoor naar buiten. Je zou het niet verwachten, maar een tong is een enorme lap, en als je zo'n ding dan door dat openliggende vlees naar buiten ziet komen, snap je pas waarom de mensen nooit eens hun mond houden, waarom ze zoveel onzin spuien. Met zijn tong naar buiten leg je de dooie weer bij de andere terug, en als hij nog niet stijf is, leg je zijn armen en benen nog even netjes recht. De aardigheid is dat tong en lichaam netjes in één lijn komen te liggen, anders had je je al die moeite om de dode een stropdasje te geven, kunnen besparen.